

Kinh nghiệm của Thái Lan trong phát triển xã hội ở cộng đồng Islam giáo khu vực biên giới phía Nam

Nguyễn Hồng Quang*

Nhận ngày 10 tháng 6 năm 2024. Chấp nhận đăng ngày 20 tháng 8 năm 2024.

Tóm tắt: Trong khoảng hai thập kỷ qua, khu vực biên giới phía Nam của Thái Lan gặp nhiều bất ổn về an ninh, xã hội do lực lượng Islam giáo cực đoan tiến hành các cuộc khủng bố chống lại chính phủ với mục đích đòi ly khai độc lập. Bài viết¹ phân tích một số thực trạng và kinh nghiệm trong phát triển xã hội ở khu vực kể từ khi cuộc xung đột bùng nổ tại khu vực xảy ra từ năm 2004 cho đến nay về các vấn đề chủ yếu như: Cải tiến đổi mới giáo dục; chăm sóc y tế sức khỏe; lao động việc làm; vấn đề ma túy và phòng chống ma túy. Bài viết đưa ra một số đánh giá những kết quả đạt được, hạn chế tồn tại và một số định hướng chủ yếu của Thái Lan đối với phát triển xã hội khu vực biên giới phía Nam trong những năm tiếp theo.

Từ khóa: Phát triển xã hội, cộng đồng Islam giáo, miền Nam, Thái Lan.

Phân loại ngành: Dân tộc học

Abstract: Over the last two decades, the southern border area of Thailand has been experiencing many security and social instabilities as a result of extremist Islamic forces conducting terrorist attacks against the government with the aim of demanding independence and secession. This article analyzes the current situation and experience in social development of the area since the conflict broke in 2004. Key issues primarily analyzed are: Education reform; healthcare; labor and employment; drug issues and drug prevention. This article also provides some assessments of the achievements and existing limitations, as well as some of Thailand's main orientations for social development of the southern border area in the coming years.

Keywords: Social development, Muslim community, Southern Thailand, Thailand.

Subject classification: Anthropology

1. Mở đầu

Thái Lan là quốc gia nằm ở khu vực trung tâm lục địa Đông Nam Á, với vị trí thuận lợi dễ dàng kết nối với các quốc gia trong khu vực. Thái Lan có đường biên giới với tổng chiều dài khoảng 5.656 km, trong đó có chung đường biên giới với Malaysia (647 km) (Vụ Hiệp ước và Pháp luật, 2023). Khu vực ba tỉnh biên giới Thái Lan có dân số khoảng 2,01 triệu người (năm 2016) chiếm 3,1% dân số cả nước, trong đó phần lớn là người Islam giáo. Năm 2010, người Islam giáo trên cả nước có tổng số 3.260.111 người, trong đó 44% sống tại ba tỉnh Yala, Pattani, Narathiwat. Thái Lan có khoảng 4.015 Thánh đường Islam giáo, các Thánh đường này tập trung chủ yếu ở khu vực phía Nam (3.403 Thánh đường), trong đó tỉnh Pattani đứng đầu với (718), Narathiwat (675) và Yala (509), (Muslim Thai post, 2520). Tại khu vực biên giới người Islam giáo Thái Lan và người dân Malaysia có sự gắn gũi gắn kết về văn hóa, tôn giáo và ngôn ngữ, vì vậy nhiều người dân sinh sống ở khu vực

* Viện Nghiên cứu Đông Nam Á, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

Email: nghquang2002@yahoo.com

¹ Bài viết này là sản phẩm của Đề tài nghiên cứu khoa học cấp bộ: “Kinh nghiệm quốc tế về phát triển kinh tế - xã hội và đảm bảo quốc phòng, an ninh ở vùng biên giới đất liền” thuộc Chương trình trọng điểm cấp bộ: “Nghiên cứu tổng thể vùng biên giới đất liền ở Việt Nam góp phần phát triển kinh tế - xã hội và đảm bảo an ninh, chính trị trong điều kiện hiện nay” năm 2023-2024 do Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam chủ trì.

này dường như có cảm giác tách biệt khỏi quốc gia - dân tộc với Thái Lan và gần bó hơn với Malaysia. Khu vực ba tỉnh biên giới cực Nam của Thái Lan phải chịu nhiều bất ổn về an ninh, xã hội do thường xuyên xảy ra các cuộc xung đột, khủng bố của lực lượng Islam giáo trong gần hai thập niên qua. Kể từ khi cuộc nổi dậy của lực lượng Islam giáo bùng phát vào tháng 01/2004 đến 2023 đã làm hơn 7.344 người thiệt mạng và 13.641 người bị thương (Nontarat Phaicharoen and Mariyam Ahmad, 2023). Xung đột ở các tỉnh biên giới phía Nam trong những năm qua là vấn đề phức tạp, và nhạy cảm trên nhiều mặt: hệ tư tưởng tôn giáo, các yếu tố văn hóa, lịch sử, cũng như sự bất bình đẳng về thu nhập.

Về kinh tế: Năm 2019, mức thu nhập bình quân đầu người ở khu vực biên giới phía Nam thấp hơn khoảng hai lần so với mức trung bình cả nước², tốc độ tăng trưởng kinh tế trung bình khoảng 0,3% (bình quân cả nước tăng trưởng 3,4%), thu nhập bình quân đầu người là 75.610 Baht/người/năm (cả nước là 243.787 Baht/người/năm). Năm 2020, tỷ lệ người nghèo khu vực ba tỉnh ở mức 28,70% (cao hơn tỷ lệ người nghèo toàn quốc là 6,84%). (Thu nhập hộ gia đình và phân bổ thu nhập, 2019). *Về thương mại*³, năm 2018, giá trị thương mại biên giới với Malaysia chiếm 51% tổng giá trị thương mại biên giới. *Về đầu tư*, năm 2020, đầu tư công nghiệp tại ba tỉnh biên giới đạt 25.205 triệu Baht, chiếm 0,3% cả nước. (Trung tâm hành chính các tỉnh biên giới phía Nam, 2023) *Về an ninh*, trong những năm gần đây, bạo lực ở khu vực ba tỉnh biên giới có xu hướng giảm về số vụ và số người chết, năm 2020 có 61 người chết, 96 người bị thương, giảm so với năm 2016 có 109 người chết và 365 người bị thương (Trung tâm hành chính các tỉnh biên giới phía Nam, 2023). *Về văn hóa*, cộng đồng Islam giáo trong khu vực này có gắn bó chặt chẽ với văn hóa, xã hội Islam giáo ở Malaysia về các mặt, như: nhà ở, trang phục truyền thống, giáo dục tôn giáo, ẩm thực và các nghi lễ phong tục.

Trong nhiều năm qua, Chính phủ Thái Lan đã cố gắng tìm ra các biện pháp phù hợp nhằm ổn định và phát triển an ninh, kinh tế và xã hội tại khu vực biên giới phía Nam (Kế hoạch và Chính sách an ninh Quốc gia 2019-2022, 2019). Để giải quyết vấn đề này, Thái Lan đã đưa ra nhiều giải pháp khác nhau nhằm ổn định khu vực, phát triển đời sống kinh tế, xã hội của cộng đồng Islam giáo.

2. Thực trạng về tình hình xã hội cộng đồng Islam giáo ở khu vực biên giới phía Nam Thái Lan

2.1. Về giáo dục

Giáo dục được coi là một trong những công cụ quan trọng được sử dụng để giải quyết vấn đề bất ổn, mặc dù vậy hiện nay công tác quản lý giáo dục khu vực biên giới phía Nam còn tồn tại nhiều vấn đề. Trung bình một trẻ em học sinh Islam giáo đi học tiểu học phải học cả chương trình phổ thông và Tadika (trường Islam giáo) phải học gần 20 môn học, mặc dù rào cản ngôn ngữ (tiếng Thái phổ thông) có thể vượt qua nhưng một số trẻ em không đủ kiên nhẫn để tiếp tục học phổ thông. Vì vậy, thành tích giáo dục ở khu vực ba tỉnh Pattani, Yala, và Narathiwat thấp nhất cả nước trong mười năm liên tục (Muhammad Durramae, 2023). Về số năm đi học, người dân Islam giáo có số năm đi học bình quân trung bình là: 8,8 năm (mức trung bình cả nước là 9,16 năm). Bên cạnh đó, chất lượng giáo dục còn thấp, tính kết quả kỳ thi O-NET (Ordinary National Educational Test) từ lớp 6 - 9 năm học 2019 (gồm năm môn chính: Toán, tiếng Thái, tiếng Anh, khoa học và xã hội) đạt 31,29% (trung bình cả nước là 36,89%). Tỷ lệ trẻ em không tiếp tục theo học hệ trung học

² Tỉnh Yala có thu nhập bình quân đầu người cao nhất ở mức 89.875 baht/người/năm, tỉnh Narathiwat thu nhập thấp nhất là 54.922 baht/người/năm, thấp nhất khu vực phía Nam và thấp thứ 73 cả nước.

³ Bao gồm cửa khẩu thương mại Sadao (Biên giới thuộc tỉnh biên giới Soongkha). (Cục Ngoại thương (2019) Tổng quan về thương mại biên giới Thái Lan với các nước láng giềng. www.dft.go.th)

phổ thông cao nhất trên toàn quốc, tỉnh Narathiwat là: 21%, tỉnh Pattani: 20%, trong đó phần lớn là học sinh nam (tỷ lệ trung bình cả nước là 15%). Đối với trẻ em ở cấp tiểu học khu vực này, ngoài việc phải học ở trường công, còn phải học thêm chương trình Tadika⁴ vào thứ Bảy và Chủ nhật. Về cơ bản, giáo dục cho trẻ em trong khu vực thường liên quan đến ba hệ thống học tập cùng lúc: Giáo dục phổ thông, giáo dục tôn giáo, và Kinh Qur'an, vì vậy trẻ em Islam giáo không được nghỉ lễ vào hai ngày cuối tuần. Bên cạnh đó, trẻ em phải thêm tiếng Ả rập để có thể đọc Kinh Qur'an một cách chính xác bởi Kinh Qur'an rất quan trọng trong đời sống hàng ngày và là một trong những nguồn gốc của các nguyên tắc tôn giáo, sự khởi đầu của giáo dục cho trẻ em Islam giáo.

2.2. Về y tế sức khỏe

Khu vực ba tỉnh biên giới phía Nam có các trung tâm dịch vụ y tế công cộng cung cấp dịch vụ trên tất cả các lĩnh vực. Năm 2015, người dân khu vực này được tiếp cận các dịch vụ y tế công tỷ lệ 3.533 người/một bác sỹ (mức chung của cả nước là 2.035 người/ một bác sỹ), tuy nhiên nhân lực y tế vẫn tập trung chủ yếu ở các thành phố chính. Tỷ lệ tử vong bà mẹ và trẻ sơ sinh do sinh con năm 2019 là 52,2 người/100.000 ca (tỷ lệ chung của cả nước là 22,5 người/100.000 ca), Tỷ lệ trẻ sơ sinh tử vong là 8,5 ca/1.000 ca (tỷ lệ toàn quốc là 5,7/1.000 ca). Mặc dù tỷ lệ sinh của các bà mẹ tuổi vị thành niên không cao, nhưng tỷ lệ mang thai lặp lại rất cao, năm 2022 tỷ lệ này ở phụ nữ dưới 20 tuổi tại tỉnh Yala là 18,28%, Pattani 19,85% và Narathiwat 20,71% (trong khi tỷ lệ trung bình trên cả nước là: 14,29%) (Trung tâm thông tin Sang Suk, 2023) Tỷ lệ tiêm chủng đầy đủ vaccin cho trẻ em một tuổi tương đối thấp: tỉnh Yala 44%, Narathiwat 29% và Pattani 27% (tỷ lệ trung bình cả nước là 83%), ngoài ra, trẻ em khu vực này còn phải đối mặt với tình trạng suy dinh dưỡng cao nhất cả nước (UNICEF, 2023).

2.3. Vấn đề lao động việc làm

Phần lớn lao động ở khu vực ba tỉnh biên giới có trình độ tiểu học trở xuống. Năm 2016 lực lượng lao động khoảng 0,71 triệu người. Số lao động có trình độ học vấn nghề nghiệp chiếm tỷ lệ thấp và có xu hướng giảm, năm 2016 có 64.811 lao động (tương đương 5,0% tổng lực lượng lao động). Số người tốt nghiệp trung cấp nghề là 14.467 người (tương đương 1,1% tổng lực lượng lao động). (Ủy ban tổng hợp chính sách phát triển khu vực, 2018) Bên cạnh đó, lực lượng lao động nước ngoài hợp pháp có xu hướng tăng, năm 2015 số lượng lao động nước ngoài trong khu vực là 8.759 người, tăng 396,5% so với năm 2011, trong đó phần lớn đến từ Myanmar (87,5%), Campuchia (8,0%) và Lào (0,6%) (Ủy ban hội nhập chính sách phát triển khu vực, 2018). Năm 2016 tỷ lệ người nghèo ở mức 28,7% (cả nước là 7,2%). Thu nhập hộ gia đình năm 2019 còn thấp, bình quân 19.283 Baht/tháng, mặc dù có tăng tăng so với giai đoạn 2015-2019 là 17.883 Baht/tháng (cả nước là 26.018 Baht/tháng). Bên cạnh đó, tỷ lệ nợ trung bình của hộ gia đình có xu hướng tăng, dẫn đến thiếu sự đảm bảo về thu nhập và các vấn đề về chất lượng cuộc sống (Trung tâm hành chính các tỉnh biên giới phía Nam, 2023)

2.4. Vấn đề ma túy và phòng chống ma túy

Tình trạng bất ổn ở các tỉnh biên giới phía Nam không chỉ do các vấn đề như dân tộc, tôn giáo, văn hóa, lịch sử đặc thù của khu vực mà còn nảy sinh những vấn đề như buôn bán, sử dụng ma túy, buôn bán người bất hợp pháp. Trong đó ba tỉnh: Pattani, Yala và Narathiwat cũng có tỷ lệ nghiện ma túy cao nhất cả nước, ước tính số người nghiện khoảng 80.000-100.000 người nghiện, phần lớn trong độ tuổi từ 14-30 (Duy Minh, 2017). Cộng

⁴ Tadika và Pondok là hệ thống giáo dục truyền thống đã gắn bó với cộng đồng người Islam giáo từ lâu trong lịch sử, Tadika là nơi đào tạo tôn giáo cơ bản cho trẻ em từ 6 - 12 tuổi, cung cấp những kiến thức tôn giáo bắt buộc cho tất cả người Islam giáo sử dụng trong đời sống hàng ngày, các thầy cô giáo đều là người trong cộng đồng.

đồng người Islam giáo cho rằng, ma túy chính là vấn đề nhức nhối cần được chính quyền quan tâm giải quyết. Từ năm 2003, Thủ tướng Thaksin Shinawatra đã khởi xướng chiến dịch chống ma túy, trong chiến dịch này hơn 2.500 người tham gia buôn lậu ma túy đã bị tiêu diệt. Năm 2018, Chính phủ Thái Lan tiếp tục thực hiện các biện pháp nghiêm ngặt để ngăn chặn ma túy (chỉ trong tháng 11/2018, khoảng 120.000 kẻ lăm dụng buôn bán ma túy bị bắt giữ). Từ tháng 4 - 6/2020, lực lượng chức năng Thái Lan đã bắt giữ 1.374 nghi phạm buôn bán ma túy và tịch thu một lượng ma túy trị giá ước tính 535 triệu Baht (khoảng 17,1 triệu USD) (Thảo Trang, 2020). Tháng 3/2023 cảnh sát đột kích vào 609 tụ điểm và triệt phá 319 đường dây ma túy ở các tỉnh phía Nam trong đó có tỉnh Yala, Pattani và Narathiwat, lực lượng cảnh sát đã thu giữ gần hai triệu viên ma túy đá cùng tài sản trị giá hơn 14 triệu Baht (hơn 400.000 USD) (VOV, Bangkok, 2023).

3. Các chính sách, giải pháp chủ yếu của Chính phủ với cộng đồng Islam giáo ở biên giới phía Nam Thái Lan

3.1. Về giáo dục

Từ năm 2011, Thái Lan đưa ra các chính sách giáo dục chủ yếu đối với khu vực ba tỉnh biên giới, bao gồm: Điều chỉnh cơ cấu quản lý giáo dục trên địa bàn có cơ quan cấp huyện, cấp tỉnh chịu trách nhiệm giám sát và tổ chức giáo dục ở các trường tôn giáo tư thực; Tăng trợ cấp cho các trường công và các cơ sở giáo dục tôn giáo đã đăng ký bằng cách tính toán trợ cấp trên cơ sở bình quân đầu người; Thành lập quỹ cho vay không lãi suất cho trường Tadika và các cơ sở giáo dục Pondok và cung cấp quỹ giáo dục miễn phí ở cấp độ sau đại học; Mỗi trường học thiết lập lịch trình giảng dạy cho phép trẻ em thực hành tôn giáo của mình một cách cụ thể phù hợp với lối sống và văn hóa địa phương và là điểm khởi đầu để chấp nhận sự đa dạng văn hóa... (Hội nghị y tế, 2008).

Với mục đích cải thiện tình hình giáo dục khu vực biên giới phía Nam, nhằm nâng cao trình độ ở các trường Islam giáo tư nhân Bộ giáo dục đã định hướng: Phát triển tiềm năng và phúc lợi của giáo viên để có các quyền tương tự như nhân viên nhà nước; Quản lý các đơn vị trường tôn giáo tư nhân phủ khắp các khu vực tại mỗi huyện; Cải tiến chương trình giáo dục phù hợp với môi trường hiện nay; Xem xét tỷ lệ giáo viên trên học sinh cho phù hợp nhằm tạo khuôn khổ phát triển, nâng cao trình độ học vấn ở khu vực phù hợp với đời sống, nghề nghiệp của người dân (Trung tâm hành chính các tỉnh biên giới phía Nam, 2023).

Bên cạnh các chính sách, Bộ Giáo dục đã thành lập “Trung tâm điều phối và chính quyền các tỉnh biên giới phía Nam làm cơ quan chủ trì điều phối kế hoạch làm việc cùng nhau, bao gồm việc đặt nền móng cho giáo dục diễn ra ở khu vực một cách ổn định và lâu dài. Đặt nền móng và phát triển chất lượng giáo dục trên địa bàn tổ chức hành chính chú trọng đến các lĩnh vực: Giáo dục để ổn định; Đào tạo và phát triển nhân lực để có năng lực cạnh tranh; Phát triển tiềm năng của con người ở mọi lứa tuổi và xây dựng một xã hội học tập; Tạo cơ hội bình đẳng và bình đẳng giáo dục; Tổ chức giáo dục nhằm nâng cao chất lượng cuộc sống thân thiện với môi trường; và Phát triển hệ thống quản lý giáo dục. Về đổi mới giáo dục, Chính phủ đưa ra bốn mục tiêu chính: 1) Nâng cao thành tích, đào tạo, phát triển và mở rộng đổi mới giáo dục; 2) Giảm bất bình đẳng về chất lượng giáo dục và cơ hội giáo dục; 3) Phân cấp quyền lực và trao quyền độc lập cho các cơ quan giáo dục và các cơ sở giáo dục thí điểm trong khu vực; và 4) Xây dựng và phát triển các cơ chế hợp tác trong tất cả các lĩnh vực (Trung tâm điều phối hoạt động số 5 Bộ Tư lệnh tác chiến an ninh nội địa 2021). Tháng 6/2023, Bộ Giáo dục Thái Lan dự thảo về ba vấn đề: Tất cả trẻ em, thanh thiếu niên phải có cơ hội tiếp cận giáo dục toàn diện; Trẻ em và thanh thiếu niên cả trong và ngoài hệ thống giáo dục sau khi tốt nghiệp đều có cơ hội tiếp tục học tập, có nghề nghiệp và việc làm; và Giáo dục nhằm tạo dựng một xã hội hòa bình, tăng cường khả năng nhận thức của thanh thiếu niên. Trong chiến lược giáo dục các tỉnh biên giới phía Nam 20 năm (2017-2036),

Chính phủ Thái Lan đã đưa ra tầm nhìn: Người dân các tỉnh biên giới phía Nam được hưởng nền giáo dục có chất lượng và học tập suốt đời, sống hạnh phúc trong xã hội đa văn hóa, phù hợp với triết lý kinh tế vừa đủ và sự thay đổi của thế giới trong thế kỷ XXI. Trong đó có chiến lược: Thúc đẩy công tác giáo dục tích hợp với các cơ quan ở các cấp và có tham gia quản lý giáo dục; Thúc đẩy hội nhập quản lý giáo dục giữa cơ quan giáo dục với các cơ quan khác trong khu vực để đạt được lợi ích tối đa trong việc sử dụng tài nguyên chung; Tăng cường đội ngũ nhân sự giáo dục và mạng lưới đối tác trong hội nhập, nâng cao chất lượng giáo dục trên địa bàn; Kiện toàn các trung tâm điều phối và quản lý giáo dục các tỉnh biên giới phía Nam (SOC) thành tổ chức hội nhập, quản lý giáo dục các cấp, các loại hình trong khu vực một cách hiệu quả; Thúc đẩy sự tham gia giáo dục của mọi thành phần trong “Xây dựng sức mạnh của nhân dân”; Tìm kiếm sự hợp tác với nước ngoài để trao đổi kiến thức, nhân sự nhằm xây dựng mối quan hệ và cùng nhau phát triển (Trung tâm điều phối và quản lý giáo dục các tỉnh biên giới phía Nam, Bộ Giáo dục, 2016). Thúc đẩy việc học tiếng Thái, tiếng Mã Lai, tiếng tiếng A rập và các ngoại ngữ quan trọng bằng cách triển khai ở mọi cấp độ giáo dục thuận tiện cho việc giao tiếp, kết nối trong cộng đồng ASEAN, và thế giới A rập. Các nhà hoạch định chính sách đưa ra đề xuất phát triển giáo dục trong khu vực chủ yếu: Điều chỉnh các môn học cho phù hợp nhằm đưa ra những đổi mới trong giảng dạy; Phân cấp giáo dục cho khu vực cùng với ngân sách và nhân sự, có thể phân quyền cho Văn phòng giáo dục thiết kế một hệ thống giáo dục thực sự phù hợp với khu vực; Xác định có bốn ngành giáo dục (khoa học, nghệ thuật, dạy nghề và tôn giáo); Chính phủ hỗ trợ ngân sách cho mọi hệ thống giáo dục (trong đó có cộng đồng Islam giáo với chương trình giáo dục tôn giáo riêng), mà không chỉ hỗ trợ hệ thống giáo dục chính quy (Muhammad Durramae, 2023).

3.2. Về sức khỏe, y tế

Từ năm 2011, Chính phủ Thái Lan đã đưa ra chính sách riêng biệt về y tế tại khu vực biên giới, với các chính sách cơ bản: 1) Thúc đẩy và hỗ trợ nâng cao sức khỏe người dân của tất cả các tôn giáo phù hợp với chính sách đa văn hóa một cách toàn diện; 2) Cung cấp các dịch vụ y tế và y tế công có chất lượng tiêu chuẩn và phù hợp với bối cảnh cộng đồng, tôn giáo, văn hóa; 3) Bộ y tế phát triển hệ thống quản lý y tế công cộng phù hợp với bối cảnh đa văn hóa; 4) Tạo ra sự đảm bảo và tạo ra các cơ chế bảo vệ sức khỏe nhằm cung cấp các dịch vụ y tế cơ bản dựa vào các cơ cấu và cơ chế của nhà nước. Năm 2022, Quỹ Xúc tiến y tế Thái Lan, cùng với Cục Sức khỏe tâm thần, đã phối hợp tổ chức khóa đào tạo đối với khu vực dân sinh, quan chức hệ thống y tế và những người làm công tác chăm sóc, cứu trợ trẻ em và cộng đồng bị ảnh hưởng bởi bạo lực tại 3 tỉnh biên giới phía Nam nhằm: 1) Tăng cường chăm sóc và điều trị tinh thần cho trẻ em bị ảnh hưởng bởi bạo lực; 2) Phát triển phương tiện kiến thức sơ cứu cảm xúc; 3) Phục hồi tâm lý cho người khuyết tật và người thân của họ; 4) Chữa lành tâm lý cho những người bị ảnh hưởng trong các trường hợp khó khăn và phức tạp trong cộng đồng (Văn phòng Quỹ nâng cao sức khỏe, 2022). Để ngăn ngừa và giải quyết tình trạng mang thai lặp lại cao, Viện Chính sách công phối hợp với Quỹ Xúc tiến y tế Thái Lan thực hiện dự án: “Xây dựng mô hình thúc đẩy công tác phòng ngừa và giải quyết vấn đề mang thai ở tuổi vị thành niên” trên địa bàn 19 huyện tự nguyện tham gia dự án, thời gian thực hiện từ 15/10/2021 đến 14/5/2023. Việc ngăn ngừa và giải quyết vấn đề mang thai ở tuổi vị thành niên là một trong những vấn đề quan trọng cấp bách trong công tác nâng cao sức khỏe tình dục của Quỹ Xúc tiến y tế Thái Lan, để thiết lập chương trình nghị sự “Các tỉnh biên giới phía Nam sẽ không còn tình trạng mang thai ở tuổi vị thành niên vào năm 2027” (Trung tâm thông tin Sang Suk, 2023).

3.3. Về giải quyết vấn đề ma túy

Vấn đề buôn bán và sử dụng ma túy ở khu vực ba tỉnh biên giới phía Nam được coi là vấn đề nghiêm trọng và cấp bách được Chính phủ Thái Lan ưu tiên giải quyết trong nhiều năm

qua. Tại cuộc họp Nội các ngày 25/7/2019, Thái Lan đưa ra 12 chính sách cấp bách, trong đó có chính sách số chín. Giải quyết vấn đề ma túy và tạo dựng hòa bình ở khu vực biên giới phía Nam bằng việc đẩy nhanh giải quyết vấn đề ma túy bằng cách coi trọng quá trình tham gia của tất cả các bên và thực thi nghiêm ngặt pháp luật, trong đó có sự hợp tác với các nước láng giềng và khu vực. Ngăn chặn các nguồn và mạng lưới sản xuất ma túy ở biên giới và trong nước, cai nghiện và chăm sóc người nghiện ma túy. Thông qua quy trình y tế công cộng, tạo cơ hội, nghề nghiệp, thu nhập và sự chấp nhận của xã hội cho những người đã trải qua quá trình phục hồi chức năng và nhanh chóng tạo dựng hòa bình ở các tỉnh biên giới phía Nam bằng cách ủng hộ Chiến lược Hoàng gia “Hiếu, Tiếp cận, Phát triển” là tôn chỉ hoạt động nhằm nâng cao chất lượng cuộc sống và điều kiện sống của người dân.

Từ năm 2007, dự án Yalannanbaru bắt đầu khởi động, đây là dự án giáo dục tuổi trẻ và thanh niên Islam giáo nhằm cảnh báo về mối nguy hiểm của ma túy. Các tình nguyện viên đến từng ngôi làng để tuyên truyền, năm 2017 dự án thu hút được 2.512 tình nguyện viên tại 352 làng, năm 2018 ở 2.075 làng (Duy Minh, 2017). Năm 2020, lực lượng quân đội triển khai dự án cai nghiện ma túy lấy cộng đồng làm trung tâm, tại xã Manayong, huyện Yaring, tỉnh Pattani. Sau đó mô hình này được mở rộng, năm 2020 có 38 xã tham gia dự án và các hoạt động, năm 2021 mở rộng lên 290 xã. Dự án gồm năm bước: 1) Chủ động truy quét, dùng vũ lực tuần tra các địa điểm tập trung của nhóm thanh thiếu niên có nguy cơ cao, lập các chốt kiểm soát trên các tuyến đường, hoặc các phụ huynh đưa con đến báo cáo lãnh đạo cộng đồng để tự nguyện tham gia dự án; 2) Chủ động tách, sàng lọc người sử dụng ma túy và người nghiện để được điều trị thích hợp tại các trung tâm; 3) Những người nghiện, không tự cai nghiện sẽ được nhân viên y tế đưa đi điều trị bằng thuốc, thời gian điều trị ít nhất là 04 tháng; 4) Theo dõi, rèn luyện thói quen mới: Người nghiện được điều trị tại cộng đồng, các hoạt động tôn giáo phải được thực hiện hàng ngày trong thời gian 60 ngày sự giám sát chặt chẽ của nhân viên dự án; 5) Xây dựng sự nghiệp, khi được điều trị và rèn luyện để có thói quen tốt, trở thành người tình nguyện và có trách nhiệm với bản thân và gia đình. (Kinh doanh Bangkok, 2023). Năm 2023, cảnh sát Thái Lan xây dựng một cơ sở dữ liệu lưu trữ hồ sơ điều tra ma túy ở khu vực cho phép các lực lượng chức năng truy cập vào hồ sơ tội phạm, nghi phạm ma túy. Bên cạnh đó, với nỗ lực nhằm giảm bớt các băng nhóm tội phạm hoạt động buôn lậu vũ khí, ma túy... xuyên biên giới, Thái Lan triển khai dự án thiết lập hàng rào điện tử dọc tuyến biên giới với Malaysia. Tháng 12/2023, Bộ Tư pháp tiếp tục xây dựng kế hoạch giải quyết vấn đề ma túy ở các tỉnh biên giới phía Nam trên các khía cạnh tôn giáo, phát triển cộng đồng đa văn hóa vào năm 2024. (Văn phòng Quan hệ công chúng tỉnh Pattani, 2023).

3.4. Về cải cách xã hội văn hóa truyền thống

Chính phủ Thái Lan cũng đưa ra các chính sách cải cách văn hóa xã hội truyền thống: 1) Các tỉnh biên giới phía Nam tổ chức xã hội theo nguyên tắc tôn giáo hướng tới một khu vực không có ma túy và tệ nạn; 2) Năm mới của Islam giáo là ngày nghỉ lễ ở các tỉnh biên giới phía Nam; 3) Để ngày thứ Sáu hoặc bất kỳ ngày nào trong tuần thành ngày cấm mua bán rượu bia, cho phép các địa điểm vui chơi giải trí ngừng hoạt động phải tự nguyện và phù hợp với bối cảnh của từng địa phương; 4) Cho phép người Islam giáo được miễn tham gia các nghi lễ, hoạt động liên quan đến tôn giáo khác nếu phù hợp với bối cảnh địa phương; 5) Cùng cố thể chế gia đình bằng cách cung cấp các khóa học chuẩn bị cho cuộc sống hôn nhân và hiểu biết về quyền của vợ chồng, nuôi con theo nguyên tắc tôn giáo, quỹ gia đình; 6) Vụ quan hệ công chúng cùng với Bộ Văn hóa sẽ cung cấp các chương trình truyền hình và phát thanh đặc biệt để củng cố thể chế gia đình; 7) Nhà nước ban hành luật cho phép thành lập các quỹ bảo hiểm phù hợp với các nguyên tắc tôn giáo và thành lập quỹ phúc lợi xã hội, được pháp luật hỗ trợ; 8) Bộ Văn hóa thành lập Viện Phát triển lãnh đạo tôn giáo ở các tỉnh biên giới phía Nam; 9) Trung tâm văn hóa và ngôn ngữ Mã Lai Pattani có nhiệm vụ thúc đẩy

và hỗ trợ việc sử dụng tiếng Mã Lai Pattani; 10) Đưa ra kế hoạch tổng thể để phát triển các phương tiện truyền thông đại chúng địa phương, nhấn mạnh vào nội dung sử dụng tiếng Mã Lai Pattani đảm bảo việc truyền đạt sự thật một cách đáng tin cậy (Hội đồng Y tế, 2011).

Thái Lan dưới thời Thủ tướng Phibunsongkhram (1938-1944) đã đưa ra chính sách đề cao chủ nghĩa dân tộc, và gây ảnh hưởng đến các dân tộc thiểu số ở Thái Lan, đặc biệt là người Thái theo Islam giáo. Đến thời Thủ tướng Pridi Phanomyong, tháng 5/1945, Chính phủ đã ban hành Đạo luật Hoàng gia về Hỗ trợ các vấn đề Islam giáo, quy định việc thiết lập Trường Cao đẳng Islam giáo như một cơ sở giáo dục về Islam giáo trong nước, bao gồm cả việc bổ nhiệm Chularatchamontri (người được coi là chịu trách nhiệm liên kết người Islam giáo với Chính phủ). Việc xác định chính sách giáo dục Islam giáo phải nằm dưới sự kiểm soát của Bộ Giáo dục và Chức vụ Chularatchamontri phải nằm dưới sự kiểm soát của Bộ trưởng Bộ Nội vụ. Năm 2016, Thái Lan ban hành một mệnh lệnh đặc biệt cho phép nhà nước bảo trợ và bảo vệ “Tất cả các tôn giáo đều được công nhận” trong nước, nhưng tất cả các cơ quan chính phủ đều được giao nhiệm vụ đảm bảo rằng “Truyền bá giáo lý và giáo lý đúng đắn” theo đường lối tôn giáo mà không “Bóp méo thành xung đột giữa những người có tôn giáo” (Đại sứ quán và Lãnh sự quán Hoa Kỳ tại Thái Lan, 2016).

3.5. Chính sách chung

Giai đoạn 2017-2019, Thái Lan đưa ra chính sách phát triển các tỉnh biên giới phía Nam với mục tiêu: Đề xã hội Thái Lan chấp nhận, giá trị của việc cùng chung sống trong một xã hội đa văn hóa và cùng chịu trách nhiệm giải quyết các vấn đề ở các tỉnh biên giới phía Nam. Chú trọng đến các chính sách: 1) Thúc đẩy giá trị và sự chấp nhận chung sống dựa trên một xã hội đa văn hóa, tôn trọng các giá trị của tất cả các tôn giáo và sắc tộc, coi trọng ngôn ngữ, văn hóa và giáo dục địa phương theo những nguyên tắc tốt đẹp của tôn giáo; 2) Thúc đẩy quá trình trao đổi kiến thức để tất cả các cán bộ chính quyền nhận thức, hiểu sâu sắc, chấp nhận và nhìn nhận các giá trị về bản sắc, văn hóa và lối sống của người dân trong vùng, tuân thủ các nguyên tắc quản trị tốt, tuyển chọn những công chức có kiến thức về các vấn đề tôn giáo, ngôn ngữ, văn hóa và có tinh thần tự nguyện sẵn sàng tham gia làm việc trong khu vực; 3) Tăng cường hiểu biết, tin cậy giữa nhân dân trong khu vực và xã hội Thái Lan để cùng nhau chung sống hòa bình, chung sức giải quyết vấn đề bằng cách mở ra không gian giao tiếp (Văn phòng Hội đồng An ninh Quốc gia, Văn phòng thủ tướng Chính phủ, 2018). Để phát triển nguồn nhân lực và xã hội khu vực, Thái Lan đã: Giải quyết vấn đề lao động thất nghiệp từ nước ngoài trở về địa phương do dịch bệnh Covid-19 như hỗ trợ phát triển kỹ năng nghề nghiệp, giáo dục, và các vấn đề pháp lý; Đẩy nhanh việc giải quyết vấn đề sức khỏe, suy dinh dưỡng của trẻ nhỏ; Chuẩn bị và chỉ đạo kế hoạch phát triển hệ thống y tế và công tác y tế cộng đồng ở ba tỉnh biên giới nhằm hỗ trợ phát triển đặc khu kinh tế, một thành phố kiểu mẫu về ngành công nghiệp tiên tiến trong tương lai.

Năm 2023, Thái Lan tiếp tục triển khai quy hoạch phát triển các tỉnh biên giới phía Nam (2023-2027) với mục tiêu: Nâng cao năng lực nguồn nhân lực về kỹ năng, trình độ lao động và chất lượng giáo dục bằng cách thúc đẩy học tập suốt đời. Bao gồm quản lý tài nguyên thiên nhiên và môi trường, xây dựng một xã hội bền vững với nguồn vốn đa văn hóa và hệ thống y tế phù hợp. Với định hướng phát triển như: Phát triển và nâng cao chất lượng giáo dục để tạo dựng sự nghiệp; Mở rộng cơ hội tiếp cận các tài nguyên học tập cả trong và ngoài lớp học; Phát triển và hỗ trợ nâng cao kỹ năng lao động; Thúc đẩy nền kinh tế cộng đồng vững mạnh; Xây dựng và tạo dựng hệ thống xử lý và thích ứng với các bệnh mới nổi và tái nổi; Hỗ trợ, tạo dựng kiến thức, hiểu biết về phòng ngừa và giám sát dịch bệnh, chăm sóc sức khỏe của phụ nữ mang thai và kỹ năng nuôi dạy trẻ sơ sinh; Hỗ trợ thể thao làm cơ sở để tạo dựng lối sống lành mạnh, cùng nhau chung sống trong một xã hội đa văn hóa và giải quyết các vấn đề xã hội (Trung tâm nông nghiệp, du lịch và công nghiệp biên giới, 2023).

4. Kết luận

Từ sự kiện bùng phát xung đột tại khu vực vào năm 2004 đến nay khu vực các tỉnh biên giới cực Nam Thái Lan đã trải qua hai thập kỷ bất ổn. Để giải quyết tình hình cấp bách, chính phủ Thái Lan đã đưa ra nhiều chính sách và chiến lược nhằm ổn định an ninh và xã hội khu vực. Các chính sách này có thể là gắn kết với các kế hoạch phát triển kinh tế xã hội quốc gia hoặc là chính sách phát triển biên giới, khu vực, từng tỉnh biên giới riêng biệt... nhưng với mục tiêu chung của các chính sách chương trình này đều nhằm ổn định xã hội và phát triển khu vực các tỉnh biên giới phía Nam.

Các chương trình chủ yếu đã và đang được Chính phủ Thái Lan triển khai như: Chính sách quốc gia về phát triển hệ thống y tế vùng đa văn hóa ở các tỉnh biên giới phía Nam; Chính sách hành chính và phát triển các tỉnh biên giới phía Nam 2017-2019; “Kế hoạch hoạt động 5 năm (2023-2027): của Trung tâm hành chính các tỉnh biên giới phía Nam; Kế hoạch chiến lược giáo dục đặc khu các tỉnh biên giới phía Nam 20 năm (2017-2036)... Thông qua các chương trình, kế hoạch và chính sách này khu vực biên giới phía Nam đã dần ổn định hơn về an ninh. Về giáo dục, Chính phủ Thái Lan đưa ra các chương trình cải cách giáo dục đào tạo phù hợp hơn với khu vực mang bản sắc văn hóa và tôn giáo đặc thù, thúc đẩy một môi trường thuận lợi để người dân có điều kiện thể hiện và chia sẻ bản sắc, lịch sử, văn hóa và phong tục của mình. Về y tế, chính phủ cung cấp các dịch vụ y tế và y tế công có chất lượng tiêu chuẩn và phù hợp, phòng ngừa và giải quyết vấn đề mang thai ở tuổi vị thành niên; Ngăn chặn nạn buôn bán ma túy, chú trọng đến cai nghiện và chăm sóc người nghiện ma túy, tạo nhiều cơ hội, nghề nghiệp... Bên cạnh đó, Chính phủ Thái Lan cũng tích cực chủ động hợp tác với Malaysia nhằm phát triển xã hội ở khu vực này.

Mặc dù Chính phủ Thái Lan đã có nhiều nỗ lực nhằm ổn định và phát triển xã hội của người dân khu vực phía Nam và có những thành công nhất định so với những năm trước đây, nhưng hiện nay tại khu vực ba tỉnh phía Nam vẫn còn tồn tại một số vấn đề so với các khu vực khác trên cả nước như: Trình độ giáo dục còn thấp dẫn đến thiếu hụt lao động kỹ năng; tỷ lệ sinh con còn cao, y tế còn nhiều khó khăn; tỷ lệ nghiện và buôn bán ma túy còn cao, chênh lệch về thu nhập và chất lượng cuộc sống với các vùng khác trên cả nước. Đây là vấn đề quan trọng mà các cơ quan liên quan của Thái Lan vẫn đang khẩn trương giải quyết tiếp tục.

Để khắc phục những vấn đề tồn tại này, chính phủ Thái Lan tiếp tục đưa ra những định hướng quan trọng để phát triển vấn đề xã hội ở khu vực này đó là: 1) Khu vực nhà nước có định hướng và phát triển trong việc giải quyết các vấn đề và có sự hiểu biết về lối sống và là một xã hội đa văn hóa, bao gồm việc nhận thức trực tiếp các vấn đề và nhu cầu của người dân trong khu vực; 2) Tham gia vào việc điều chỉnh và phát triển các lĩnh vực của khu vực công, tăng cường vai trò của phụ nữ và thanh niên; 3) Hợp tác với nước láng giềng và các tổ chức quốc tế giải quyết các vấn đề ở khu vực; 4) Tiến trình đối thoại vì hòa bình ở các tỉnh biên giới phía Nam cả trong và ngoài nước, có tính liên tục và 5) Hội nhập của cộng đồng ASEAN là cơ hội để điểm quan trọng của khu vực (*Văn phòng Hội đồng an ninh Quốc gia, Văn phòng Thủ tướng, 2016*). Chính phủ Thái Lan tiếp tục xác định cách tiếp cận quan trọng đối với khu vực này dựa trên: “Hiểu biết, Tiếp cận, Phát triển” (Bộ chỉ huy hoạt động an ninh nội bộ Khu vực 4, tỉnh Pattani, 2024) và ưu tiên: Hợp tác trên quá trình xây dựng hòa bình bền vững ở các tỉnh biên giới phía Nam, coi trọng quyền con người, cùng tồn tại trong xã hội đa văn hóa, sự tham gia của mọi thành phần và rà soát nhiệm vụ của các cơ quan, pháp luật liên quan đến an ninh.

Tài liệu tham khảo

Duy Minh. (2017). Kỳ lạ những ngôi làng 90% dân say ma túy ở Thái Lan. <https://cand.com.vn/Ho-so-Interpol/Thai-Lan-Nhung-ngoi-lang-90-dan-say-ma-tuy-i443068/>

Nontarat Phaicharoen and Mariyam Ahmad. (2023). Thai security adviser wants peace team to negotiate with influential BRN representatives. (Cố vấn an ninh Thái Lan muốn nhóm hòa bình đàm phán với các đại diện BRN có ảnh hưởng). <https://www.benarnews.org/english/news/thai/facilitator-visit-02032023141756.html>

Thảo Trang. (2020). Thái Lan đau đầu với vấn nạn ma túy. <https://cand.com.vn/the-gioi-ma-tuy/thai-lan-dau-dau-voi-van-nan-ma-tuy-i582524/>

The National Security Policy and Plan 2019-2022. (2019). Office of the National Security Council Office of the Prime Minister. Chính sách, Kế hoạch an ninh quốc gia 2019-2022 (2019). Văn phòng Hội đồng an ninh quốc gia Văn phòng Thủ tướng Chính phủ <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2020/05/The-National-Security-Policy-and-Plan2019-%E2%80%932022.pdf>

VOV, Bangkok. (2023). Đột kích triệt phá 319 đường dây ma túy tại miền Nam Thái Lan. <https://vov.vn/the-gioi/dot-kich-triet-pha-319-duong-day-ma-tuy-tai-mien-nam-thai-lan-post1008804.vov>

สภานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2016), รายงานว่าด้วยเสรีภาพทางศาสนานานาชาติในประเทศไทย พ.ศ. 2562 (Đại sứ quán và Lãnh sự quán Hoa Kỳ tại Thái Lan. (2016). Báo cáo về tự do tôn giáo quốc tế tại Thái Lan)...<https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2019-international-religious-freedom-report-thailand-th/>

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปัตตานี. (2023). รว. ยุติธรรม ลงใต้ ติดตามการแก้ปัญหาเสพติดฝิ่นปัญหาเสพติดถือเป็นวาระแห่งชาติ สังกักภาคส่วนเร่งแก้ไขปัญหให้หมดไปโดยเร็ว (Văn phòng Quan hệ công chúng tỉnh Pattani. (2023). Bộ trưởng Bộ Tư pháp đến miền Nam theo dõi giải quyết vấn đề ma túy. Vấn đề ma túy là một chương trình nghị sự quốc gia, ra lệnh cho các ngành đẩy nhanh việc giải quyết sự cố một cách nhanh chóng). <http://www.sbpac.go.th/?p=125015>

สมัชชาสุขภาพ. (2008). นโยบายแห่งชาติเพื่อการพัฒนาาระบบสุขภาพในพื้นที่พหุวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ วันที่ 24 สิงหาคม 2554. (Hội nghị y tế. (2008). Chính sách quốc gia về phát triển hệ thống y tế vùng đa văn hóa ở các tỉnh biên giới phía Nam/ Ngày 24 tháng 8 năm 2011). <https://main.samatcha.org/node/75>

กรุงเทพธุรกิจ. (2023). รัฐบาลลุยแก้ปัญหาเสพติดจังหวัดชายแดนใต้ ทหาร-ผู้นำศาสนา-ชุมชนร่วมมือกัน คาดปีหน้าขยายผลครบทุกตำบล/ (Kinh Doanh Bangkok. (2023). Chính phủ có động thái giải quyết vấn đề ma túy ở các tỉnh biên giới phía Nam. Quân đội - tôn giáo - cộng đồng cùng chung sức, dự kiến năm 2024 kết quả sẽ được mở rộng ra tất cả các xã/huyện). <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/99057>

สมัชชาสุขภาพ. (2011). นโยบายแห่งชาติเพื่อการพัฒนาาระบบสุขภาพในพื้นที่พหุวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Hội đồng Y tế. (2011.) Chính sách quốc gia về phát triển hệ thống y tế ở các vùng đa văn hóa ở các tỉnh biên giới phía Nam). <https://main.samacha.org/node/75>

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักรายการรัฐมนตรี. (2018). นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ (Văn phòng Hội đồng An ninh Quốc gia, Văn phòng thủ tướng Chính phủ. (2018). Chính sách hành chính và phát triển các tỉnh biên giới phía Nam 2017 - 2019). <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/pdf>

สำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักรายการรัฐมนตรี. (2016). นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒, 2019 (Văn phòng Hội đồng An ninh Quốc gia, Văn phòng thủ tướng chính phủ. (2016). Chính sách hành chính và phát triển các tỉnh biên giới phía Nam 2017 - 2019). <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/pdf>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส. (2022), เสริมพลังใจคนทำงานด้านสุขภาพ ในสามจังหวัดชายแดนใต้.-11 พฤษภาคม 2565. (Văn phòng Quỹ Xúc tiến Y tế (Quỹ Xúc tiến Y tế Thái Lan (2022), Cùng cố tình thần của nhân viên y tế Tại 3 tỉnh biên giới phía Nam). <https://www.thaihealth.or.th>

ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้, กระทรวงศึกษาธิการ. (2016). รางแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) Trung tâm điều phối và quản lý giáo dục các tỉnh Biên giới phía Nam, Bộ Giáo dục. (2016). (Dự thảo Kế hoạch chiến lược giáo dục đặc khu các tỉnh biên giới phía Nam 20 năm (2017-2036)

https://planning.pn.psu.ac.th/plan_doc/procedure/docs_procedure/200_1509510396.pdf

กรุงเทพฯ. (2023). กนก" แนวทางออกการศึกษา 3ว.ชายแดนใต้ "โรงเรียน-รัฐ" เป็นหุ้นส่วนการศึกษา.-10 พ.ค. 2023 (Kinh doanh Bangkok. (2023). “Đề xuất các giải pháp giáo dục 3 tỉnh biên giới phía Nam "Trường học - Nhà nước" là một đối tác giáo dục" https://www.bangkokbiznews.com/politics/1067436#google_vignette

มุฮัมมัด ตือราแม. (2023). “การศึกษาสามัญ” ที่ตกต่ำภายใต้บริบทอันซับซ้อน ท่ามกลาง ‘การศึกษาทางเลือก’ ที่กำลังเติบโตในชายแดนใต้/ รายงานพิเศษ.- 2023-11-28. Muhammad Duramae (2023). “Giáo dục phổ thông” đang suy giảm trong bối cảnh phức tạp trong bối cảnh ‘giáo dục thay thế’ đang phát triển ở biên giới phía Nam / Báo cáo đặc biệt. <https://prachatai.com/journal/2023/11/107014>

สำนักข่าวสร้างสุข. (2023). สานพลังภาคีเครือข่าย 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ MOU ขับเคลื่อนวาระจังหวัดชายแดนใต้ไร้ครกวีรยุทธหนุนเสริมเครือข่ายสุขภาพ นำร่องแล้ว 19 พื้นที่.-09 พฤษภาคม 2566. (Trung tâm thông tin Sang Suk. (2023). Hợp tác với mạng lưới 3 tỉnh biên giới phía Nam, MOU thúc đẩy chương trình nghị sự các tỉnh biên giới phía Nam không mang thai ở tuổi vị thành niên. Hỗ trợ mạng lưới y tế, thí điểm ở 19 lĩnh vực). <https://www.thaihealth.or.th/335674-2/>

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2023). “แผนปฏิบัติการระยะ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐): ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้” (Trung tâm Hành chính các tỉnh biên giới phía Nam. (2023). “Kế hoạch hoạt động 5 năm (2023 - 2027): của Trung tâm hành chính các tỉnh biên giới phía Nam”). file:///C:/Users/Admin/Downloads/%pdf

คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค. (ก.บ.ภ.) (2018). แผนพัฒนาภาคใต้ชายแดนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) (Ủy ban chính sách phát triển tổng hợp vùng. (2018). Kế hoạch phát triển vùng biên giới phía Nam trong kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội quốc gia lần thứ 12 (2017 - 2021)). https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7530

ยูนิเซฟ. (2023). ผลสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติและยูนิเซฟเผยความเหลื่อมล้ำในภาคใต้ โดยเด็กขาดภูมิคุ้มกันโรค เชนปัญหาโภชนาการ และขาดทักษะการเรียนรู้ /27 กันยายน 2023 (UNICEF. (2023). Kết quả khảo sát của Cơ quan thống kê quốc gia và UNICEF cho thấy sự bất bình đẳng ở miền Nam do trẻ thiếu miễn dịch đối mặt với vấn đề dinh dưỡng và thiếu kỹ năng học tập /27 tháng 9 năm 2023). <https://www.unicef.org/thailand/th/press-releases>

Muslim Thai post. (2520). มัสยิดในประเทศไทย สถิติจำนวนมัสยิดทั่วราชอาณาจักร Nhà thờ Hồi giáo ở Thái Lan, thống kê về số lượng nhà thờ Hồi giáo trên toàn quốc. https://news.muslimthaipost.com/news/35523#google_vignette

Luehistory. (2022). ‘สิทธิความเป็นมนุษย์’ ที่ชาวไทยอิสลามถูกกลืน ด่วนนโยบายรัฐนิยมของคณะราษฎร.- 30 ส.ค. 2022 (Luehistory. (2022). Nhân quyền' mà người Hồi giáo Thái Lan bị tước đoạt với chính sách nhân dân của Đảng Nhân dân). <https://www.luehistory.com>

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๕ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. (2021). พัฒนาการในการแก้ไขปัญหาด้านศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3 ธ.ค. 2564 (Trung tâm điều phối hoạt động 5 Bộ Tư lệnh Tác chiến An ninh Nội địa. (2021). Những diễn biến trong giải quyết vấn đề giáo dục ở các tỉnh biên giới phía Nam, 3/12/2021).

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2023). ศอ.บต. เตรียมยึด 5 แนวทางหลัก เสนอ กพต. เดินหน้ายกระดับการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัยและครูผู้สอนทุกมิติ (Trung tâm hành chính các tỉnh biên giới phía Nam. (2023). SBPAC chuẩn bị tuần thủ 5 hướng dẫn chính đề đề xuất OBEC tiến tới nâng cao trình độ giáo dục ở các trường Hồi giáo tư thục, nhằm mục đích phát triển người học ở mọi lứa tuổi và giáo viên ở mọi khía cạnh). <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG230224071629128>

บลิ่งกี้ โรหิตเสถียร. (2022). “ตรีนุช” ลงพื้นที่ปัตตานี มอบนโยบายการศึกษาชายแดนใต้ พร้อมมอบเงินช่วยเหลือเยี่ยวยา 85 ล้านบาท ทุนการศึกษารายปีต่อเนื่อง 36 ล้านบาท พัฒนาการในการแก้ไขปัญหาด้านศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Banlang Rohitsathien. (2022). “Teenuch” Thăm vùng Pattani, thực hiện chính sách giáo dục ở biên giới phía Nam. Sẵn sàng cung cấp

hỗ trợ tài chính 85 triệu baht, học bổng liên tục hàng năm 36 triệu baht, những phát triển trong việc giải quyết các vấn đề giáo dục ở các tỉnh biên giới phía Nam).

<https://moe360.blog/2022/12/26/minister-visits-pattani/>

กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2023). ข้อมูลเขตแดน/ วันที่ปรับปรุงข้อมูล 27 ก.ค. 2566 ข้อมูลเขตแดน - กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย (Vụ Hiệp ước và pháp luật (2023), Thông tin biên giới/Ngày cập nhật dữ liệu 27/7/2023. mfa.go.th

Ibusiness. (2023). “พาณิชย์” จับมือมาเลเซีย ส่งเสริมธุรกิจแฟรนไชส์ พื้นฟูเศรษฐกิจชายแดนหวังเพิ่มมูลค่าการค้า 3 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 68” (Thông tin kinh tế. (2023). “Hợp tác với Malaysia đẩy mạnh kinh doanh nhượng quyền khôi phục nền kinh tế biên giới hy vọng giá trị thương mại sẽ tăng thêm 30 tỷ USD vào năm 2025”), <https://ibusiness.co/detail/9660000065727>